

SAMARALI IQTISODIY JURNALISTIKANI YARATISH: TA'SIRLI REPORTAJ UCHUN TILDAN FOYDALANISH VA MAQOLA TUZILISHINI DEKODLASH

Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna

*Filologiya fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), dotsent*

*Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
dilyuldasheva83@gmail.com*

Xolimuxamedov Abdulxamid

*“Buxgalteriya va Menejment” fakulteti,
1-kurs talabasi*

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Annotatsiya: *Iqtisodiy jurnalistika jamoatchilikni, siyosatchilarni va biznesni iqtisodiyotning holati va uning kundalik hayotimizga ta'siri haqida xabardor qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Murakkab iqtisodiy tushunchalarni dekodlash va ularni keng omma uchun ochiq va qiziqarli tarzda taqdim etish iqtisodiy jurnalistlarning mas'uliyatidir. Samarali iqtisodiy jurnalistika nafaqat ta'lim beradi, balki jamoatchilik fikri va qarorlar qabul qilishga ta'sir qiladi. Ushbu maqolada biz samarali iqtisodiy jurnalistikaning asosiy elementlarini o'rganamiz va doimiy ta'sirga ega bo'lgan qiziqarli maqolalar yaratish bo'yicha maslahatlarni muhokama qilamiz.*

Kalit so'zlar: *jargon, iqtisodiy jurnalistlar, elementlar, jozibali sarlavha, paragraf*

Boshlash uchun, iqtisodiy jurnalistlar iqtisodiy tamoyillar va siyosatlarni chuqur tushunishlari zarur. Ushbu bilim to'g'ri va chuqur hisobot berish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Jurnalistlar iqtisodiy nazariyalarning nozik tomonlarini va ularning real hayotdagi oqibatlarini tushunib, o'z auditoriyasiga murakkab iqtisodiy masalalarni samarali yetkaza oladilar. Bundan tashqari, bu ularga iqtisodiy hodisalarni yuzaki tushunish doirasidan tashqariga chiqadigan kontekst va tahlillarni taqdim etishga imkon beradi.

Samarali iqtisodiy jurnalistika tajribadan tashqari aniq va ixcham yozishni talab qiladi. Iqtisodiy tushunchalar ko'pincha murakkab va chalkash bo'lishi mumkin. Bu tilni dekodlash va uni keng ommaga tushunarli tarzda taqdim etish jurnalistning vazifasidir. Oddiy tildan foydalanish va jargondan qochib, iqtisodiy jurnalistlar o'z maqolalarini ko'proq o'zaro bog'liq va qiziqarli qilishlari mumkin. Ushbu yondashuv har xil millatdagi o'quvchilarning turli voqealar va siyosatlarning iqtisodiy oqibatlarini tushunishlarini ta'minlaydi.

Iqtisodiy jurnalistika bo'yicha samarali maqola yaratish bir nechta asosiy elementlarni diqqat bilan ko'rib chiqishni talab qiladi. Birinchidan, jozibali sarlavha o'quvchi e'tiborini jalb qilish va ularni keyingi o'qishga jalb qilish uchun juda muhimdir. Sarlavha qisqa, ammo tavsiflovchi bo'lishi va maqolaning asosiy

yo'nalishini to'g'ri aks ettirishi kerak. U asarning asosiy dalillari yoki topilmalari haqida qisqacha ma'lumot berishi kerak, bu esa o'quvchilarga mavzuni chuqurroq o'rganish uchun sababdir.

Sarlavha o'quvchini o'ziga jalb qilgandan so'ng, maqolaning kirish qismida mavzu va uning dolzarbligi haqida aniq ma'lumot berilishi kerak. Kirish maqolaning qolgan qismi uchun zamin yaratib, muhokama qilinadigan asosiy fikrlarni ko'rsatishi kerak. Maqolaning maqsadini va uning asosiy fikrlarini aniq ko'rsatib, kirish o'quvchilarga maqoladan nimani kutishlari mumkinligini tushunishga yordam beradi.

Maqolaning asosiy qismi mantiqiy va izchil tuzilgan bo'lishi kerak. Har bir paragraf mavzuning o'ziga xos jihatiga e'tibor qaratishi va paragraflar bir-biridan ikkinchisiga uzluksiz o'tishi kerak. O'quvchilarning faolligini saqlab qolish uchun dalillar, misollar va keltirilayotgan dalillarni qo'llab-quvvatlash uchun ekspert iqtiboslarini kiritish muhimdir. Iqtisodiy jurnalistlar ma'lumotlarga asoslangan tahlillar va real voqealar aralashmasini taqdim etish orqali o'z maqolalarini ko'proq mos va ta'sirli qilishlari mumkin.

Jozibador iqtisodiy jurnalistikani yaratish hikoya, tahlil va sodda til kombinatsiyasini talab qiladi. Jurnalistlarga o'z o'quvchilarini o'ziga jalb etadigan va o'rgatadigan maqolalar yaratishga yordam beradigan bir nechta maslahatlar:

1. Hikoyalarni aytib bering: Murakkab iqtisodiy tushunchalarni tasvirlash uchun real misollar va latifalardan foydalaning. Maqolalaringizga rivoyatlarni to'qish orqali siz mavzuni yanada o'zaro bog'liq va qiziqarli qilishingiz mumkin.

2. Murakkab tushunchalarni ajratib oling: Iqtisodiy tushunchalar oddiy o'quvchi uchun qo'rqinchli bo'lishi mumkin. Ularni soddaroq shartlarga ajrating va tushunarli qilib tushuntiring. Kontentni yanada qulayroq qilish uchun analogiya va metaforalardan foydalaning.

3. Vizual vositalardan foydalaning: ma'lumotlar va statistikani vizual tarzda taqdim etish uchun grafiklar, diagrammalar va infografikalarni qo'shing. Vizual o'quvchilarga murakkab ma'lumotlarni tezda tushunishga yordam beradi va maqolalaringizga chuqurlik qo'shadi.

4. Mutaxassislar bilan shug'ullaning: har tomonlama tahlil qilish uchun iqtisodchilar, siyosatchilar va soha mutaxassislaridan ma'lumot oling. Mutaxassislarning iqtiboslari va fikrlarini o'z ichiga olgan holda maqolalaringizga ishonchlilik qo'shadi va mavzu bo'yicha turli nuqtai nazarlarni taqdim etadi.

5. Haqiqiy hayot oqibatlarini bilan bog'laning: Iqtisodiy siyosat va voqealar odamlar va jamoalar hayotiga qanday ta'sir qilishini tushuntiring. Haqiqiy hayot

ta'sirini ta'kidlash orqali siz kontentni o'quvchilaringizga ko'proq moslashtirishingiz mumkin.

6. Ishonchli manbalardan foydalaning: Siz foydalanadigan ma'lumotlar davlat idoralari, tadqiqot institutlari yoki nufuzli xalqaro tashkilotlar kabi nufuzli manbalardan olinganligiga ishonch hosil qiling. Bu sizning maqolangizning ishonchliligini saqlashga yordam beradi.

7. Kontekstni taqdim eting: Ma'lumotlarni taqdim etayotganda, o'quvchilarga uning ahamiyatini tushunishga yordam berish uchun kerakli kontekstni taqdim eting. Ma'lumot to'plashning metodologiyasini va mavjud bo'lishi mumkin bo'lgan cheklovlarni tushuntiring.

8. Ma'lumotlarni vizualizatsiya qilish: Ma'lumotlarni vizual tarzda jozibali va tushunarli formatda taqdim etish uchun diagrammalar, grafiklar va jadvallardan foydalaning. Vizual tasvirlar o'quvchilarga murakkab ma'lumotlarni tezda tushunishga yordam beradi.

9. Tahlil qiling va sharhlang: shunchaki xom ma'lumotlarni taqdim qilmang; tushuncha berish va mazmunli xulosalar chiqarish uchun uni tahlil qilish va sharhlang. Ma'lumotlarning oqibatlarini va uning kengroq iqtisodiy manzaraga aloqadorligini tushuntiring.

10. Fakt-tekshirish: Aniqligini ta'minlash va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xatolarni oldini olish uchun ma'lumotlaringizni ikki marta tekshiring. Manbalaringizni sinchkovlik bilan tekshirish maqolangizning yaxlitligini saqlashga yordam beradi va o'quvchilaringizga to'g'ri ma'lumot taqdim etishingizni ta'minlaydi.

11. Iqtisodiy ma'lumotlar bazalari: Jahon bankining Jahon taraqqiyot ko'rsatkichlari yoki Xalqaro valyuta jamg'armasining DataMapper kabi iqtisodiy ma'lumotlar bazalari tadqiqot va tahlil qilish uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan ko'plab iqtisodiy ma'lumotlarni taqdim etadi.

12. Statistik dasturiy ta'minot: Excel, R yoki Python kabi dasturlar jurnalistlarga iqtisodiy ma'lumotlarni tahlil qilish va vizualizatsiya qilishda yordam beradi. Ushbu vositalar chuqurroq tahlil qilish imkonini beradi va tendentsiyalar va naqshlarni aniqlashga yordam beradi.

13. Iqtisodiy tadqiqot institutlari: Brukings instituti yoki London Iqtisodiyot maktabi kabi institutlar ko'pincha turli iqtisodiy mavzularda ilmiy maqolalar va hisobotlarni nashr etadilar. Ushbu nashrlar qimmatli fikrlar va ekspert xulosalarini berishi mumkin.

14. Davlat idoralari: Iqtisodiy tahlil byurosi yoki Milliy statistika idorasi kabi davlat idoralari tadqiqot va tahlil uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan iqtisodiy

ma'lumotlar va hisobotlarni nashr etadilar. Ushbu manbalar ko'pincha eng dolzarb va ishonchli ma'lumotlarni taqdim etadi.

15. Onlayn hamjamiyatlar va forumlar: Iqtisodiy jurnalistlarning onlayn hamjamiyatlari va forumlariga qo'shilish tarmoq o'rnatish, fikr almashish va hamkorlik qilish imkoniyatini beradi. Ushbu jamoalar maslahat va yo'l-yo'riq izlash uchun platforma bo'lib ham xizmat qilishi mumkin.

Samarali iqtisodiy jurnalistikani yaratish tajriba, aniq muloqot va qiziqarli hikoyalarni birlashtirishni talab qiladi. Murakkab iqtisodiy kontseptsiyalarni dekodlash va ularni o'zaro bog'liq holda taqdim etish orqali iqtisodiy jurnalistlar o'z auditoriyasini tarbiyalashlari va ularga ta'sir o'tkazishlari mumkin. Ushbu maqolada keltirilgan maslahatlarga amal qilib, mavjud vositalar va resurslardan foydalangan holda, jurnalistlar o'zlarining reportajlarini yaxshilashlari va doimiy ta'sir ko'rsatadigan maqolalar yaratishlari mumkin. Samarali iqtisodiy jurnalistika jamoatchilikni xabardor qilish, jamoatchilik fikrini shakllantirish va iqtisodiy manzarada mazmunli o'zgarishlarni amalga oshirish uchun muhim ahamiyatga ega. Shunday qilib, keling, o'quvchilarimiz bilan rezonanslashadigan iqtisodiyot va hunarmandchilik maqolalari tilini dekodlashga intilamiz va ularga ongli qarorlar qabul qilish imkoniyatini beramiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Yuldasheva, D. (2022). FORMATION OF ECONOMIC TERMINOLOGY-THE CURRENT STAGE OF DEVELOPMENT OF THE TERMINOLOGY OF THE UZBEK LANGUAGE. Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities, 2(1.6 Philological sciences).
2. Yuldasheva, D., & Karshieva, M. (2022, January). PERTINENT TO THE ROLE OF SCIENTIST WOMEN IN THE DEVELOPMENT OF THE SUBJECT UZBEK LINGUISTICS. In Archive of Conferences (pp. 61-62).
3. Yuldasheva, D. B. Organization of terms as a factor for the improvement of economic sciences [Article]. Euroasian Research Bulletin, 2021. International scientific journal, 2.
4. Bekmurodovna, Y. D., & Bakhodirovich, E. D. (2023). PROBLEMS IN THE ERA OF GLOBALIZATION AND INNOVATIVE SOLUTIONS TO THEM. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 11(4), 329-331.
5. Yuldasheva, D. IMPORTANT FEATURES OF TEACHING TOURISM LEXIS AND LITERASY TO INTERNATIONAL STUDENTS. Zbiór artykułów naukowych recenzowanych., 205.
6. Yuldasheva, D. (2022). The Intensification Of Learning Uzbek Language Using Moodle Technology. Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities, 2(1.6 Philological sciences).

7. Yuldasheva, D. B. (2021). Approach is the main strategic direction which defines the components of teaching the Uzbek language. *Science and World. International scientific journal*, (2), 90.
8. Мухаммедов, М. М., & Исхакова, С. А. (2020). Антикоррупционная политика—центральное звено широкомасштабных реформ Узбекистана. *Проблемы современной науки и образования*, (4-1 (149)), 35-40.
9. Исхакова, С. А. (2024). НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ СФЕРЫ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ. *Barqaror Taraqqiyot va Rivojlanish Tamoyillari*, 2(4), 37-44.
10. Исхакова, С. (2023). ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ЗАНЯТОСТЬ И КВАЛИФИКАЦИЮ ПЕРСОНАЛА В СФЕРЕ БЫТОВОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 3(12/1).
11. Мухаммедов, М. М., & Исхакова, С. А. (2023). ТЕОРИЯ ПОТРЕБНОСТЕЙ И ПРОБЛЕМЫ ЛЕГАЛИЗАЦИИ НЕОФИЦИАЛЬНОЙ ЗАНЯТОСТИ. *Экономика и социум*, (6-1 (109)), 899-917.
12. Мухаммедов, М., & Исхакова, С. (2021). Совершенствование системы стимулирования результатов труда научных работников. *Экономика и инновационные технологии*, (6), 80-92.
13. Мухаммедов, М. М., & Исхакова, С. А. (2020). ЭКОНОМИКА УЗБЕКИСТАНА (МАВЕРАНАХРА) В ЭПОХУ ПРАВЛЕНИЯ ТИМУРА И ТИМУРИДОВ. In *Colloquium-journal* (No. 2-10, pp. 5-10). Голопристанський міськрайонний центр зайнятості= Голопристанский районный центр занятости.
14. Исхакова, С. А. (2018). Анализ эффективности механизма формирования доходов работников сферы образовательных услуг. *Theoretical & Applied Science*, (2), 199-204.
15. Исхакова, С. А. (2021). Влияние развития сферы услуг на уровень доходов ее работников. *Экономика труда*, 8(2), 159-174.